

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра «Економічної теорії та підприємництва»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна теорія

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Економічної теорії та підприємництва
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

м. Запоріжжя 2020

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Економічна теорія обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	к.е.н., доцент Губарь Олена Василівна
Контактна інформація викладача	(095)445-64-60 elenagubar.zntu@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом (предметна аудиторія кафедри)
Обсяг дисципліни	120 год., 4 кредити, лекції – 28 год, семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 78 год. Вид контролю: залік
Консультації	2 години 1 раз на тиждень згідно з графіком консультацій
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити: Для успішного засвоєння матеріалу курсу «Економічна теорія» студент має володіти базовими знаннями з суспільних наук шкільної програми. Постреквізити: Отримані знання в подальшому стануть теоретичною базою для опанування таких дисциплін, як «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Історія міжнародних економічних відносин», «Міжнародні економічні відносини», «Економіка бізнес-структур», «Міжнародна торгівля», «Основи зовнішньоекономічної діяльності», «Міжнародна інвестиційна діяльність».	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
«Економічна теорія» є дисципліною, що формує систему знань про економічний вибір суб'єктів економіки за умов обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб у різних соціально-економічних системах. Переваги вивчення дисципліни полягають у набутті ринково-економічного мислення студентів-міжнародників, з'ясуванні ролі економічної теорії у формуванні економічної політики та економічному регулюванні, засвоєнні методології економічних досліджень для розуміння тих ринкових перетворень, що відбуваються у національній і міжнародній економіці та вироблення вміння здійснювати економічний аналіз та практичні висновки. У процесі вивчення курсу студенти повинні вільно оволодіти економічною термінологією, понятійним апаратом і категоріями дисципліни у процесі їх дискусійного обговорення; застосовувати методологію і методи економічної теорії до аналізу певних економічних процесів і явищ; вміти робити узагальнення і висновки та давати порівняльні характеристики різних поглядів і концепцій, які мають місце у сучасній економічній теорії; творчо використовувати теоретичні положення для аналізу конкретних ринкових ситуацій, вміти давати власну науково обґрунтовану оцінку будь-якого економічного явища. загальні компетентності: ЗК 03. Здатність навчатися та бути сучасно навченим. ЗК 04. Здатність планувати та управляти часом. ЗК 07. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. ЗК 08. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 09. Уміння бути критичним та самокритичним. ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) ЗК 11. Здатність працювати в команді. ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; спеціальні (фахові) компетентності:	

СК 01. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК 02. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародного бізнесу з урахуванням його основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема.

СК 03. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин, міжнародного бізнесу та моделей економічного розвитку.

СК 04. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК 08. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання:

РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН4. Систематизовувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку, суб'єктів міжнародного бізнесу та стратегії їх поведінки.

РН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН 12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

формування системи знань про економічні відносини як суспільну форму виробництва, проблеми ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхи забезпечення суспільних потреб у різних суспільно-економічних формаціях.

5. Завдання вивчення дисципліни

- використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади тощо);
- розуміти та планувати можливості особистого професійного розвитку;

- виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах;
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у професійній діяльності;
- висвітлювати загальні засади економічного життя суспільства;
- розкривати закономірності розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів;
- вивчити механізм дії економічних законів і механізм використання їх людьми у процесі господарської діяльності;
- уміти визначити принципові риси основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції.

6. Зміст навчальної дисципліни

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Лекції проводяться з базових питань економічної теорії, містять узагальнений теоретичний матеріал, які є базою для самостійної роботи студентів. В процесі читання лекцій увага концентрується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, додаються рекомендації для самостійної роботи над відповідними темами. Навчальна дисципліна «Економічна теорія» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 4 змістовних модулів, які містять 14 тем.

Змістовий модуль 1.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Тема 1. Економічна теорія як наука: предмет, метод, функції.

Предмет, методи, функції економічної теорії. Економічні закони і категорії. Основні етапи розвитку економічної теорії (меркантилізм, фізіократи, класична політекономія, маржиналізм, неокласицизм, кейнсіанство, інституціоналізм, монетаризм). Економічна теорія та економічна політика. Наукова абстракція. Економічне моделювання. Економічний експеримент. Економічне мислення.

Тема 2. Економічна система суспільства. Відносини власності.

Економічні потреби, їх сутність і класифікація. Закон зростання потреб. Економічні інтереси, їх види та взаємодія. Економічні ресурси, їх види та обмеженість. Крива виробничих можливостей. Суспільне виробництво як основа економічної системи. Продуктивні сили та економічні відносини. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства. Реформування відносин власності в Україні. Економічна система. Типи економічних систем. Економічний прогрес суспільства, його зміст, критерії та рушійні сили. Економічна ефективність та її показники.

Тема 3. Товарне виробництво як форма організації суспільного виробництва. Гроші і грошова система.

Форми економічних зв'язків і виробництва. Умови виникнення, основні риси та типи товарного виробництва. Суспільне виробництво. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Товар і його властивості. Теорії вартості. Закон вартості. Роль закону вартості в розвитку економіки. Сутність і функції грошей. Види грошей. Грошовий обіг і його закони. Інфляція: сутність і причини, антиінфляційна політика.

Змістовий модуль 2.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 4. Ринкова економіка: сутність, принципи побудови

Структура ринку, критерії розмежування. Позитивні і негативні екстерналії. Моделі і шляхи переходу до ринку. Переваги і недоліки ринку. Поняття і сутність інфраструктури ринку. Банки і банківська система. Небанківські спеціалізовані фінансові інститути. Біржа праці та її функції.

Тема 5. Теорія попиту і пропозиції. Ціна як регулятор ринкової економіки

Закон попиту. Крива попиту. Еластичність попиту за ціною. Закон пропозиції.

Коефіцієнт еластичності пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції. Утворення ціни рівноваги та її зміна. Товари-субститути і товари-комплементи. Ціна у ринковій економіці. Її функції та види.

Тема 6. Конкуренція і монополія в умовах ринку

Конкуренція та її роль у ринковій економіці. Закон конкуренції. Види і форми конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Монополія. Олігополія. Дуополія. Монопсонія. Монопольна влада. Антимонопольна політика. Конкурентна політика. Антимонопольне законодавство.

Тема 7. Організаційні основи підприємницької діяльності.

Підприємництво. Бізнес. Індивідуальні підприємства. Товариства. Повне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Змішані товариства. Картель. Синдикат. Трест. Концерн. Конгломерат. Диверсифікат. Фінансово-промислові групи. Концентрація виробництва. Венчурне підприємство. Інжиніринг. Лізинг. Технопарки. Франчайзинг.

Тема 8. Теорія підприємства в системі ринкових відносин. основні показники діяльності підприємства.

Підприємство і його види. Підприємство і фірма. Фактори, процеси і результати виробництва. Виробнича функція. Сутність, джерела формування прибутку. Основний та оборотний капітал, його структура. Фізичне та моральне зношування основного капіталу. Амортизація. Сутність і теорії витрат виробництва. Види витрат виробництва. Економічні школи про сутність і джерела формування прибутку. Прибуток, його види та функції. Норма прибутку, максимізація прибутку і чинники, що її визначають.

Тема 9. Формування доходів: джерела та розподіл.

Дохід. Види доходів. Номінальні та реальні доходи. Заробітна плата: основні функції, форми і системи. Фактори, які впливають на заробітну плату. Мінімальна заробітна плата. Прожитковий мінімум. Факторні доходи: заробітна плата, рента, процент. Прибуток на капітал. Рентний дохід. Домогосподарства, їх роль в ринковій економіці. Сімейний бюджет. Нерівність в доходах. Крива Лоренца та коефіцієнт Джинні. Індексація доходів, субсидії.

Змістовий модуль 3.

ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Тема 10. Основні положення макроекономіки. Суспільне відтворення та економічне зростання. Економічні цикли

Сутність і фази суспільного відтворення. Просте і розширене відтворення. Валовий внутрішній продукт. Валовий національний дохід. Особистий дохід. Національне багатство. Національний дохід. Система національних рахунків. Трансферти. Сукупний попит. Сукупна пропозиція. Джерела економічного зростання. Екстенсивний, інтенсивний і змішаний тип економічного зростання. Макроекономічна нестабільність. Безробіття. Рецесія.

Тема 11. Економічна роль держави.

Економічна політика: фіскальна, монетарна, зовнішньоекономічна, соціальна, антиінфляційна, антициклічна, антимонопольна, інвестиційна, економічного зростання, амортизаційна. Індекс економічної свободи. Індикативне планування. Інструменти урядового впливу на економіку. Політика цін. Суспільні і приватні блага. Стимульовальні та обмежувальні заходи уряду.

Тема 12. Фінансова система і бюджетно-податкова політика

Кредит: комерційний, банківський, іпотечний, лізинговий, ломбардний, державний, міжнародний, «стенд-бай». Кредитна система. Центральний банк. Комерційні банки. Спеціальні фінансово-кредитні інститути. Небанківські фінансові інститути. Активні, пасивні та посередницькі банківські операції. Ощадний, іпотечний, інноваційний, інвестиційний, зовнішньоторговельний банки. Страхові компанії. Пенсійні фонди. Фінансові компанії. МВФ, Світовий банк, міжнародні фінансово-кредитні інституції.

Бюджетна система України. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит. Державний борг. Сутність і функції податків. Види податків.

Змістовий модуль 4.

ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 13. Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок

Світове господарство. Міжнародний поділ праці. Міжнародні економічні відносини. Новий міжнародний економічний порядок. Міжнародна економічна безпека. Світова торгівля. Міжнародний рух капіталу. Міграція трудових ресурсів. Науково-технічне і виробниче співробітництво. Міжнародні валютні відносини. Міжнародна економічна інтеграція. Прямі інвестиції. Портфельні інвестиції. Фрітредерство. Протекціонізм. Експорт. Імпорт. Платіжний і торгівельний баланс. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Вільні економічні зони.

Тема 14. Глобалізація економіки та загальноцивілізаційні проблеми сучасності.

Глобалізація. Глобальна економіка. Рівні глобалізації економіки. Форми прояву глобалізації економіки. Класифікація глобальних проблем. Екологічна криза. Екологічний неокolonіалізм. Технологічний та інформаційний неокolonіалізм. Екологічний протекціонізм. Стратегія екорозвитку. Форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем. Концепція сталого розвитку. Ноосферна парадигма цивілізаційного розвитку.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форма організації навчання	К-сть годин
1.	Тема 1. Економічна теорія як наука: предмет, метод, функції.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
2.	Тема 2. Економічна система суспільства. Відносини власності.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
3.	Тема 3. Товарне виробництво як форма організації суспільного виробництва. Гроші і грошова система.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
4.	Тема 4. Ринкова економіка: сутність, принципи побудови.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
5.	Тема 5. Теорія попиту і пропозиції. Ціна як регулятор ринкової економіки.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
6.	Тема 6. Конкуренція і монополія в умовах ринку.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
7.	Тема 7. Організаційні основи підприємницької діяльності.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 6
8.	Тема 8. Теорія підприємства в системі ринкових відносин. основні показники діяльності підприємства.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 6
9.	Тема 9. Формування доходів: джерела та розподіл.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
10.	Тема 10. Основні положення макроекономіки.	Лекція	2

	Суспільне відтворення та економічне зростання. Економічні цикли.	Семінар Самостійна робота	1 7
11.	Тема 11. Економічна роль держави.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
12.	Тема 12. Фінансова система і бюджетно-податкова політика.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 5
13.	Тема 13. Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 6
14.	Тема 14. Глобалізація економіки та загальноцивілізаційні проблеми сучасності.	Лекція Семінар Самостійна робота	2 1 6

8. Самостійна робота

Весь курс викладено в 14 темах, але обсяг інформації значно перевищує запланований час, отже студентам пропонується ряд питань вивчати самостійно загальною кількістю 78 годин для денного відділення та 112 годин для заочного. Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Проблемні питання здобувачі мають змогу обговорити з викладачем під час обов'язкових консультацій 1 раз на тиждень. Студент може завжди обговорити проблемні питання дистанційно через засоби відео-зв'язку (Zoom, Viber, Telegram) (за графіком консультацій викладача або за особистим узгодженням)

9. Система та критерії оцінювання курсу

Підсумкова кількість балів виставляється як сума балів за усіма поточними формами контролю та підсумковим контролем, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Методи контролю: поточний контроль (контроль відвідування занять студентом, усне опитування, індивідуальне опитування, доповіді); рубіжний контроль (тестування за темами модуля 1, модуля 2); підсумковий контроль (екзамен – форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, а також завдань до екзамену). Сумарний результат містить 100 балів.

Поточне тестування														Підсумковий тест (залік)	Сума
Модуль 1									Модуль 2						
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2						Змістовний модуль 3			Змістовний модуль 4		35	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85 – 89	B	добре	
75 – 84	C		
70 – 74	D	задовільно	
60 – 69	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного

				складання
	1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості). Режим доступу:

https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_yakosti.pdf

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо відвідування:

Відвідування занять є необхідним компонентом в опануванні курсом, але в умовах діджиталізації освітнього процесу перестає бути обов'язковим. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю.

В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій – виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»

https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>) Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».

